

YAŞAMSAL BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE KLİNİK KARAR VERME

Yard. Doç. Dr. Tülin Yıldız, Uzm. Hemş. Ela Yılmaz Coşkun

GİRİŞ

Yaşamsal bulgular; fiziksel tanılamada çok önemli yere sahip olan objektif verilerdir. Vücudun fizyolojik durumunu yansıtan bu veriler; vücut sıcaklığı, nabız, solunum, oksijen satürasyonu ve kan basıncıdır. Ağrı yaşamsal bulgular ile alınan subjektif bir veridir, hatta bazı kaynaklarda beşinci yaşam bulgusu olarak ele alınmaktadır. Yaşamsal bulgulardaki herhangi bir değişim vücudun fonksiyonlarında oluşan bir değişimin habercisi olabilir. Bu nedenle bu önemli bulgulara “Yaşamsal/ Hayati Belirtiler” de denir.

Bireyin sağlık durumu ve gereksinimlerine göre yaşamsal bulgular sık sık alınarak; daha önceki verilerle karşılaştırılırlar. Öncelikle yaşamsal bulguların normal değerleri bilinmelidir (Tablo 1). Ayrıca bireysellik unutulmamalı, bireye özgü ölçüm aracı seçilmeli, bireyin tıbbi tanısı, tedavisi, aldığı ilaçlar, çevresel faktörler göz önünde bulundurulmalı, yaşamsal bulgular ölçüldükten sonra diğer verilerle birlikte bireyin sağlık durumu analiz edilmelidir.

Tablo 1. Normal Yaşam Bulgularında Yaşa Bağlı Değişimler

Yaş	Vücut Sıcaklığı (°C)	Nabız (Vuruş/Dak.)	Solunum (Nefes/Dak.)	Kan Basıncı (mm Hg) (Sistolik/Diastolik)
Yenidoğan	36.8 (Aksiller)	80-180	30-60	73/55
1-3 yaş	37.7 (Rektal)	80-140	20-40	90/55
6-8 yaş	37 (Oral)	75-120	15-25	95/75
10 yaş	37 (Oral)	75-110	15-25	102/62

(Devam ediyor)

Hipotansiyon: Kan basıncının normal sınır değerinin altına düşmesi durumu

Hipotermi: Vücut sıcaklığının normal alt sınır değerinin altına düşmesi

İnspirasyon: Nefes alma eylemi

Kan Basıncı: Kanın arter duvarına yaptığı basınç

Korotkoff sesler: Basınca bağlı olarak arterler boyunca kan akışında ortaya çıkan bir dizi ses

Nabız basıncı: Sistolik ve diastolik basınçlar arasındaki fark

Ortostatik hipotansiyon: Ayakta durmaya bağlı olduğu düşünülen, kan basıncındaki geçici düşüş

Eupnea: Normal solunum

Pireksi: Normal vücut sıcaklığının üst limitin üzerine yükselmesi

Respirasyon (Solunum): Solunum faaliyeti ve oksijenin vücut hücrelerinde kullanımı

Sistolik basınç: Ventriküller kasıldığında arter duvarında oluşan en yüksek basınç

Taşikardi: Kalbin anormal bir şekilde hızlı atması

Taşipne: Solunumun anormal bir şekilde hızlanması

KAYNAKLAR

1. Taylor C, Lillis C, LeMone P, Lynn P (2011) Fundamentals of Nursing: The Art and Science of Nursing Care, 7 th Edition, Lippincott Williams & Wilkins, s. 515-524.
2. Çakırcalı E (2014) Yaşamsal bulgular, İçinde: Hemşirelik Esasları, Hemşirelik Bilimi ve Sanatı, T Atabek Aştı, A Karadağ (Eds), Akademi Basın ve Yayıncılık, s. 579-619.
3. Öztürk D (2011) Yaşam Bulguları, İçinde: Klinik Uygulama Becerileri ve Yöntemleri, T Atabek Aştı T, A Karadağ (Çev. Eds.), Adana Nobel Kitapevi, s. 487-538.
4. Işık RB (2015) Yaşam Bulguları, İçinde: Sağlık Uygulamalarında Temel Kavramlar ve Beceriler, F Akça Ay (Ed) , 6.Baskı, Nobel Tıp Kitabevi, İstanbul, s.410-445.
5. Arslan GG (2015) Yaşamsal Bulgular, İçinde: Taylor Klinik Hemşirelik Becerileri, Bir Hemşirelik Süreci Yaklaşımı, H Bektaş (Çev. Ed.), Nobel Tıp Kitabevi, s.3-44.
6. Aygün D (2016). Yaşlı Cerrahisinde Bakım. İçinde: Cerrahi Bakım Vaka Analizleri ile Birlikte, F Eti Aslan (Ed), Akademisyen Kitabevi, s. 181-188.
7. Guyton AC, Hall JE (2007) Tıbbi Fizyoloji, H Çavuşoğlu, ÇB Yeğen (Çev. Eds), Nobel Tıp Kitabevleri, İstanbul, s. 889-900.
8. Craven RF, Hirnle CJ (2009) Vital Sign Assesment, In: *Fundamentals of Nursing. Human Health and Function*. 63thed. Lippincott Williams & Willkins, p.424-442.
9. Fetzer SJ (2010) Vital Signs, In: Fundamentals of Nursing- Concepts Process and Procedures, Potter B, Perry AG (Eds), 6nded, The C.V. Mosby Company, St. Louis, p. 424-459.
10. Sabuncu N, Özhan F (2008) Yaşam Bulguları, İçinde: Hemşirelik Bakımında İlke ve Uygulamalar, N Sabuncu (Ed), Alter Yay. Rek.Org. Tic. Ltd. Şti.,Ankara, s.211-229.

11. Cebeci F (2016) Solunum Sistemi Cerrahisinde Bakım. İçinde: Cerrahi Bakım Vaka Analizleri ile Birlikte, F Eti Aslan (Ed), Akademisyen Kitabevi, s. 531-582.
12. Harkreader H (2004) Assessing Vital Signs, In: Fundamentals of Nursing Caring and Critical Judgment, Harkreader H, Hogan MA (Eds), 2 ed., Elsevier Science (USA), Chin, p.105-112.
13. Orak E (2010) Sistemlerin ve Sağlığın Değerlendirilmesi, İçinde: Klinik Beceriler Sağlığın Değerlendirilmesi, Hasta Bakım ve Takibi, N Sabuncu, F Akça Ay (Eds), Nobel Tıp Kitabevleri Ltd. Şti.,s.7-12.
14. Asgar PH, Yavuz M (2010) Vücut sıcaklığındaki yükselmenin (ateşin) hemodinamik parametrelere etkisi, Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, 3(3): 73-79.
15. Weber J, Kelley J (2007) General Survey, Mental Status Exam, and Vital Signs, In: Health assessment in Nursing, Third Edition, Lippincott Williams & Wilkin, p.85-106.
16. Türk G, Eşer İ (2007). Ortostatik Hipotansiyonun Önlenmesi, C.Ü.Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 11 (1): 32-36.
17. Wilson SF, Giddens JF (2009) General Inspection And Measurement of Vital Signs, In: Health Assesment for Nursing Practice, 4 th Ed, Mosby, p. 44-52.
18. Ekim A, Ocağcı FA (2013) İnfrared temassız alın termometresi: Çocukların ateş ölçümünde güvenilir bir yöntem mi? – Sistemik derleme, Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi, 15(2): 68-76.
19. İlçe A, Karabay O (2009) Ateş ölçümünde dört farklı vücut bölgesinin karşılaştırılması ve hasta tercihinin incelenmesi, Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 11(3): 5-10.
20. Kara A (2008) Ateş ölçüm yöntemleri. Clinic Pediatri Dergisi, 3(1):1-9.
21. Davie A, Amore J (2010) Best practice in the measurement of body temperature, Nursing Standard, 24(42):42-49.
22. Khorshid L, Eşer İ, Zaybak A, Yapucu Ü (2005) Comparing mercury-inglass, tympanic and disposable thermometers in measuring body temperature in healthy young people, Journal of Clinical Nursing, 14: 496–500.
23. Demir Korkmaz F (2016). Kalp Damar Sistemi Cerrahisinde Bakım. İçinde: Cerrahi Bakım Vaka Analizleri ile Birlikte, F Eti Aslan (Ed), Akademisyen Kitabevi, s. 699-709.
24. Ulusoy MF, Görgülü RS (2001) Yaşamsal Bulgular İçinde: Hemşirelik Esasları: Temel Kuram, Kavram, İlke ve Yöntemler, 5 baskı, TDFO Ltd. Şti., Ankara, s.145-159.
25. Sabuncu N, Ecevit Alpar Ş, Karabacak Ü, Gülseven Karabacak B,Şenturan L, Şahin Orak N, Oksay Şahin A (2008) Hemşirelik Esasları Temel Beceriler Rehberi, İstanbul Medikal Yayıncılık, İstanbul, s.6-11.
26. Badır A (2011) Hipertansiyon İçinde: Dahili ve Cerrahi Hastalıklarda Bakım, A Karadakovan, F Eti Aslan F (Eds), Adana Nobel Kitabevi, s.585-590.
27. Sepit D (2006) Yaşam Bulguları, Hemşirelikte Eğitim ve Geliştirme Dergisi, 3 (1): 30-36.
28. Hakverdioğlu G (2007) Oksijen satürasyonunun değerlendirilmesinde pulse oksimetre kullanımı, C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 11 (3): 45-49.
29. Mıstık S (2016) Hipertansiyon tanı ve tedavisi: Kan basıncını hangi yöntemle ölçmeli, Prusias Medical Journal, 1 (1): 37-41.